

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v pouk in zabavo.

Izhaja vsak četrtak in velja s poštno vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 8 K, pol leta 4 K in za četrta leta 2 K. — Naročnina za Nemčijo 8 K, za druge izvenavstrijske dežele 8 K. Kdor hoče sam po njega, plača na leto samo 7 K. — Naročnina se pošilja na: Upravništvo „Slovenskega Gospodarja“ v Mariboru. — List se dopošilja do odpovedi. — Udje „Katojskega tiskovnega društva“ dobivajo list brez posebne naročnine. — Posamezni list stanejo 10 vin. — Uredništvo: Koroska cesta šte. 5. — Rokopisni se ne vračajo. — Upravništvo: Koroska cesta šte. 5, sprejema naročnine, inserate in reklamacije. — Za inserate se plačuje od enostopne petlitrate za enkrat 48 vin, ali kar je isto, 1 kvadratni centimeter prostora stane 36 vin. Za večkratne oglase priložen popust. V oddelku „Mala naznanila“ stane beseda 10 vin. — Inserati se sprejemajo do torka popoldne. — Nezaprite reklamacije so poštno proste.

Na uboj ključajo!

Poziv grofa Czernina, da je treba nastopiti proti političnim voditeljem slovanskih narodov, bode na Koroskem našel gotovo velik odmev, kajti tam so tla očitno že dovolj pripravljena.

V St. Rupertu pri Velikovcu se je nabralo 220 podpisov za jugoslovansko deklaracijo. Nato je pisala lutrovska „Bauernzeitung“ z dne 21. marca:

„Kmetje neke sosedne občine (Velikovec namreč) so se izjavili: Če te hujskarije ne bo konca, ubijemo te hujskajoče farje, porušimo župnišča, in četudi bi se na nas streljalo.“

Tako smejo Nemci pisati! Če državna oblast ne poseže vmes proti Nemcem, se bo tudi taktika Jugoslovancov morala popolnoma spremeniti. Pravice do samoobrambe nam nihče ne more odreči!

Veleizdaja.

Odkar je grof Czernin dne 2. aprila tažo si čisto napadel češke politične voditelje, s katerimi se čuti ves češki narod edinega, in jih imenoval „veleizdajnike“, se čuje ta beseda v vsaki družbi. Posebno se čuje v naših nemških in nemškutarskih družbah, kjer vlada velika žalost, da se tudi naša prizadevanja po jugoslovanski državi niso zaznamovala kakor veleizdajniška.

Kaj so zakrivili Čehi, da se jih imenuje veleizdajniki? Dne 30. maja lanskega leta so proglasili v državnem zboru, slično kakor naši jugoslovanski poslanci, da hočejo pod habsburško krono samostojno, češko državo, h kateri bi naj pripadala tudi Slovaška.

Ali je to res veleizdajniško? Ravno tako malo, kakor delovanje za uresničenje jugoslovanske deklaracije. Po našem kazenskem zakoniku zakrivi veleizdaja isti, 1. kdor cesarjevo osebo poškoduje ali ogrožuje ali ovira pri izvrševanju vladarskih pravic; 2. kdor hoče nasilnim potom spremeniti vladovino; 3. kdor hoče odtrgati od države njene dele.

Samo to je veleizdaja po našem zakoniku. Kaj je veleizdaja po mnenju naših nemškutarjev in Nemcev, to je za nas vseeno. Jasno pa je, da se ne da niti delovanje za češko niti za jugoslovansko deklaracijo označiti kot veleizdajniško, kajti v deklaraciji

je izrecno zahtevana oseba cesarjeva, v deklaraciji je izključena vsaka nasilnost in na odtrganje od države nihče ne misli, ampak le na popolno samostojnost jedinstvenih narodov v državi.

Grof Czernin je brez dokazov imenoval Čeha veleizdajnike. Naši nemškutarji in Nemci ga posnemajo ter imenujejo nas Jugoslovane veleizdajnike. Če ne bo nič hujšega, bomo tudi ta sovražni naval srečno in mirno prestali. Ravno ti napadi zopet dokazujejo, kako potrebna je za nas popolna ločitev od Nemcev. Za to pa neumorno paprež za jugoslovansko samostojnost!

Iz govora grofa Czernina.

Francoski ministrski predsednik Clemenceau je vprašal po zaupniku, ali je naša vlada pripravljena za mirovna pogajanja. Grof Czernin je odgovoril, da samo v tem slučaju, da se Nemčiji varuje brezpogojno nedotakljivost Alzacije in Lorene.

Clemenceau taji, da je stavil našemu ministru tako vprašanje, grof Czernin pa ostaja pri svoji trditvi ter tudi imenuje svojega in francoskega zaupnika, ki sta se pogovarjala o tem. Naj bo kakorkoli noče, vendar smo mnenja, da bi grof Czernin ne smel izdajati zaupnih pogovorov o miru, kajti kdo si bo sedaj upal povprašati pri Czerninu, ali se da z njim o miru govoriti ali ne. Grof Czernin je s tem postal nesposoben za državnika, ki bi se naš, kakor naš cesar hoče, v prvi vrsti trudil samo le za mir.

Grof Czernin je rekel: Karkoli se še zgodi, mi ne izdamo interesov Nemčije.

Avstrijski zunanji minister bi moral govoriti: Naj se še karkoli zgodi, mi ne izdamo interesov Avstrije in njene dinastije. Avstrijskemu ministru mora biti na srcu le dobrobit njegove lastne domovine in dinastije in naj se okoli nas zredi karkoli hoče. To stališče razumemo. Czerninovega pa ne.

Grof Czernin povdarja, da mi nečemo nobenemu sosedu vzeti njegovega ozemlja. Iz tega sledi, da nadaljujemo vojsko sedaj, ko imamo vse svoje ozemlje nazaj in še precej tujega, za varnost Nemčije

je, kajti Italijani, od nas pošteno tepeni, so za vselej opustili glad po naši zemlji.

Grof Czernin je v svojem govoru dne 2. aprila s ponosom trdil, da bomo Avstrija in Nemčija rešili v Rumuniji židovsko vprašanje. Židje bodo odslej enakopravni deželani na Rumunskem. To vest bodo nenemške in nemadžarske narodnosti v Avstro-Madžarski sprejele s posebnimi čustvi.

Grof Czernin je gromel proti „veleizdajnikom“ med slovanskimi narodi. Zakaj pa ni rekel, da se med Nemci nahajajo velike struje, ki sanjajo o skupnosti z Nemčijo in hohencolerskih cesarjih; da je med Madžari močno gibanje, ki se hoče popolnoma odtrgati od države in habsburške hiše? Kdor je pravičen, mora predvsem opozoriti na te nevarne struje med Nemci in Madžari.

Kdo podaljšuje vojsko? Najbolj Madžari in Nemci, ki nočejo dati nemadžarskim in nenemškim narodom popolne enakopravnosti. V Avstro-Ogrski bi bila najlepša sloga in edinost, ako bi uživali vsi narodi enake pravice. Sedaj pa nas v Avstriji tlačijo Nemci, na Ogrskem Madžari.

H koncu svojega govora je grof Czernin trdil, da so pred vsem Nemci in Madžari v tej vojni storili nadčloveško isto.

Kaj pa Jugoslovani? Hvala lepa avstrijskemu zunanjemu ministru za to priznanje! Jugoslovani si bomo dobro zapomnili, da so pred vsem Nemci in Madžari trpeli in krvaveli.

Grof Czernin se s tem govorom, ki je vse narode, razven Madžarov in Nemcev, neizmerno razkačil in razžalil, ni upal pred delegate, ampak ga je govoril pred načelniki mestnega sveta dunajskega. Delegati bi z njim pošteno obračunili ter ga naučili, da se je vedno avstrijski minister. Njegova trditve, da so delegatje na velikonočnem dopustu, je laž, ker za delegata ni nobenega dopusta, kadar se gre za izpolnjevanje njih dolžnosti.

LISTEK

Iz usmiljenja...

(Januš Golec.)

Hvala Bogu! Ze nad eno leto nisem več čital v nobenem listu ali časniku spisa ter članka z naslovom: „O koristi vojne. Vojna nam vzbuja samozavest, krepi domoljubje in poraja ponos. Vojna, ključ do vrat trajnega miru itd.“ V teh letih smrtne košnje po bojnih poljanah, bede, pomanjkanja in gorja v zadnjem kotičku življenja varnega zaledja se je spametovalo človeštvo v toliko, da se ne upa več lagati o vrlinah vojnega zmaja, ampak ga proklinja iz milijonskih ust, hoteč mu uteči iz njegovih smrtonovarnih in kužnih krempljev. Časniki nam še prinašajo od dne do dne poročila o novih zmagah, o tisočerihi ujetnikih in bogato zajetem plenu. Meni se dozdevajo te vesti ledeno mrzle, ker zrem v duhu za vsako zmago nepregledne poljane posejane z grobišči onih, ki so morali pod bojno grudo do sodnega dne, da se je le lahko natisnilo v liste: Zmagali smo!

Da zmagali: a s tisočerihi žrtvami in s potoki lastne krvi. Prebiral bi v zaledju še vsakdo zmago oznanjajoče vesti, ko ne bi hranil vsak časnik onega predalčka krvi in gorja, ki nosi v srce grizeči napis: „Seznam izgub. Naše žrtve za domovino.“ O ta seznam izgub, iztisnil nam je že v teh letih globoko morje solz, odprl brezna družinskega gorja. Za fronto vidis vsaj z odejo zemlje pokrite mrliče; do-

ma pa trčis skoro pri vsakem koraku na se žive, nepekrite hromce brez nog, rok, slepce — invalide. Na črni, z grudo pokriti grob ti zdrkne in kane solza sočutja, se obrneš vstran, obrišes solzo in odhitiš na kraj, kjer ne vidiš leseno priprostih križcev, znakov prezgodnje smrti. Pa danes ti je pokopališče vsako mesto, vsaka vas, da, pri nas celo že skoraj vsaka hiša, ki nam silf pred oči gomile, zaznamovane z živimi križci brez nog, rok in oči... Spočetka vojne so se prikivali ti živi grobovi zmagozejni javnosti; a dandanes so pokopališča že tako razsežna, da jih ne morejo več zapirati vrata bolnic in invalidnih zavodov. Grob na fronti in doma! To je črna kolajna te vojne.

Sedel sem v Gradcu za pisalno mizo v zaduhli sobi, čorgajoč po papirju s peresom imena tisočerihi mrličev. Sem se privadil s časom na to delo, da sem ga lahko opravljal brez srca, da, brez vsake misli. Igral sem ulogo rablja, ki si oskrunja roke s človeško krvjo za denar, za vsakdanji kruh. Mojemu debelemu seznamu izgub je povzročal odmor edino le zvonec na zunanjih vratih, ki mi je cingal na uho prihod raznih strank. Prihajali so v sobo vojaki in čivilisti. Jedni, da sprejmejo z uradnim pečatom potrjeno naznanilo smrti, drugi, da bi zabeležil njih izmena v knjigo življenja — v pomočne bukve.

Taka je bila moja služba: Zapisoval sem smrt in življenje.

Pozvančkalo je nekega jutra na naših zunanjih vratih dolgo zategnjeno brneče, s trikotnim predelkom. Sluga je odprl vrata, po hodniku so se začuli počasni, trudno drsajoči koraki. Prišlec je potr-

kat trdo in premišljeno na notranja vrata.

Na moj nič kaj vabljivi: „Noter!“ so se odprla vrata na stečaj široko. Človeška roka je porivala od zadaj skozi duri vojaka, ki se je nekako branil vstopa. Potiskan od zadaj je stopal počasi, boječe, na tla uprtega pogleda.

Ni bil prostak, ampak nadporočnik, spremljan od elegantno oblečene dame. Na sredini sobe ga je pocuknila spremljevalka nekoliko nazaj, obstal je tu. Tlesnil je po častniško na lahko s petama ter se zravnil v vojaški pozdrav. Bil je velike postave, še z mladeniškim pajčolanom ovitega obraza, a brez — oči... Pozdravili ste me dve mrtvo proseči, prazni, globoko ugreznjeni očesni udrtnini, iz katerih so se spuščale solze, znak siloma usahnelega vira luči.

Slepec je stal, zravnano po vojaško, ni odprl ust, ni izpregovoril.

Mladolična dama je zaprla počasi duri. hušnila proti meni, govoreč nekako sramežljivo:

„Poročila bi se rada!“

Nehote sem preslišal te njene besede, ker sem zri osupnjeno ginjen v živi grob, v — slepca, ki ni videl, ne govoril, pač pa jokal.

Dama menda ni uganila mojega zamaknjenega sočutja, zato je tudi nadaljevala, kazaje s kazalcem na slepca:

„Gospod, ta-le nadporočnik je moj ženin.“

Tedaj sem pa le upri oči v to božjo stvarco, ki mi je pritiščala ženina, slepega in menda celo mutastelega. Nevesta je bila kot jelka vitke rasti, mlado-ponosnega obraza, raz katerega pa niste odsevali ne ženska milina ne ljubeznjivost.

(Konec sledi.)